

Om 5 storstäders/regioners EU- arbete via kontor i Bryssel av betydelse för näringslivsutveckling

Amsterdam, Barcelona, Köpenhamn, Edinburgh, Hamburg

I det följande har främst dessa faktorer behandlats för var och en av städerna/regionerna, med möjligheter till jämförelse med Stockholm, på uppdrag av SBR.

- Bakgrund om konstitutionella förhållanden och politisk/”hemma- styrning” av verksamheten
- Engagemang i europeiskt samarbete, via kolleger vid andra Brysselkontor och nätverk såsom Eurocities, ERRIN (European Regions Research and Innovative Network), etc
- Resurser för verksamheten
- Övrigt av intresse för denna redovisning

Kort inledning om EU- politisk bakgrund till region/kommunrepresentation i Bryssel

I takt med att EU utvidgats och allt större uppmärksamhet och politiskt stöd från EU-kommissionen ägnats till regioner/städer, har ju EU-kommissionen betraktats som att försöka ”runda“ medlemsstater genom att framhäva regioners utomordentliga betydelse för att nå “drömmen om ett gränslöst Europa”. Det innebär mindre av medlemsstaters makt till förmån för en enad och stark EU-region. Det kan sägas ha kulminerat med bildandet av EU:s regionkommitté, fr.a. efter initiativ av de mer unikt lagstiftande resp. självständiga förbundsländer i Tyskland och regioner i Belgien och Spanien (mer om dem i det följande).

Det ses emellertid under senare år ha varit mindre framgångsrikt, dels genom att EU-kommissionen relativt försvagats sedan dess förre ordförande Jacques Delors’ tid, dels genom att regerings-eller statschefer mer har utnyttjat sin makt och egna möjligheter att ta egna initiativ, exempelvis via Lissabon-strategin med mer av “soft- law” – den s.k. öppna koordineringsmetoden. Detta i stället för EU- direktiv med kommissionen i förarsätet att tvinga till nationell lag. Den utvecklingen anses samtidigt ha varit förenlig med strävan till ”subsidiaritet”, i detta fall starkt lokalt och regionalt självstyre. Sedermera har även EU/Bryssel-närvaron av flera städer/regioner alltmer utnyttjats som skyltfönster för ”place marketing” vad gäller inte minst investeringar och besöksnäring.

EU:s regionkommitté, där ju Stockholm sedan början haft ledamöter, anses sålunda mer och mer blivit en remissinstans och ses som en mer offentlig opinionsbildare. Därtill kan man inte underskatta betydelsen av dessa folkvalda från kommuner/regioner som kan förklara, reda ut och lära ut EU-politiken hemma i sina respektive församlingar och partier samt direkt inför medborgarna.

Amsterdam

Amsterdam är sedan 2003 i ett organiserat samarbete i Bryssel, inkl samlokaliserat med de 3 andra större grannstäderna i Nederländerna (Haag, Rotterdam och Utrecht).

Amsterdam har ju fördelen av närheten till Bryssel, ca 25 mil, även om "snabbtåget" tar ca 2.5 timmar (att jämföras med Paris – Bryssel, drygt 30 mil, 1 tim 25 min). Det är likväl viktigt för en storstad som Amsterdam att bevaka sina intressen på EU-nivå, på plats. Det kan ju även jämföras med att Bryssel (Région de Bruxelles Capitale), huvudstadsregion, har ett EU-kontor i sin egen region/stad med flera medarbetare.

Amsterdam särskilt profilerat

Av Amsterdams verksamhetsberättelser får man intrycket att i stort sett allt av verksamheten i Bryssel mellan G4-städerna och genom den gemensamma styrelsen görs gemensamt. Mål och vissa utåtriktade evenemang beskrivs och sker i G4-namnet. Alla 4 är med i stor/mellanstadsorganisationen Eurocities. Amsterdam dock mer av solidaritet med de andra, liksom en del andra huvudstäder som långt tidigare hade en europeisk organisation för huvudstäder, eller de allra största städerna. Det mindre Haag är ju huvudstad, men Amsterdam betraktas som nummer 1. Man deltar likväl aktivt i fr.a. arbetsgrupper i Eurocities från Amsterdam och Bryssel-kontoret. Därtill har nyligen borgmästaren i en av det gemensamma kontorets städer, Haag, nyligen valts till ordförande i Eurocities.

Den gemensamma verksamhetsplanen är ganska lik andra Bryssel- kontor: att försöka bevaka eller täcka in de flesta politikområden och EU-medfinansieringsmöjligheter, via fonder, program, projekt, inkl med andra europeiska partners och marknadsföring av sina städer/regioner.

Emellertid framkommer vid samtal med Amsterdams företrädare inom EU och internationella frågor i såväl hemma-organisationen som i Bryssel, att man i praktiken profilerar sina egna ambitioner var för sig mellan de 4 städerna. Amsterdam har ju det överlägset starkaste varumärket av alla de 4 – även mycket starkt i en internationell jämförelse.

Eftersom Nederländerna - och särskilt Amsterdam – är jämförelsevis rikt, är ju inte regionala utvecklingsfonder etc. i EU av största intresse. Snarare är det ett innovativt och "frihetligt" liv, med stora och historiskt unika inslag av kulturupplevelser, med ryktet som "ett öppet icke- förbudssamhälle" som blivit utomståendes bild av staden. Dock kan även en vacker medalj ha sina baksidor. I Amsterdams fall gäller det en djupgående upptagenhet av växande integrations-/ segregationsproblem, inkl "ordning och trygghet" som kräver - stadsförnyelse i förorter etc.

Framtiden

Just nyligen har man lagt till "social agenda" i sitt arbetsprogram, dvs. arbetsmarknadsfrågor m m, som är heta nu med kris eller recession, och inte minst för att staden är en stor arbetsgivare. Det innebär att dessa mer tuffa frågeställningar är prioriterade i stadens EU-arbete och samarbete med andra. Detta jämte de mer traditionella "first-class" – aktiviteterna för "branding" som centrum för besök, kongresser, evenemang, lokalisering av framkants-/ innovativa företag. Det innebär t ex att man har samarbete med andra gelikar, t ex Barcelona.

Det kan tilläggas att bland Amsterdams EU-tjänstemän på Brysselkontoret, skulle man önska mer av EU- engagemang från sina uppdragsgivare, de förtroendevalda och kolleger i staden.

Slutligen kan noteras att enligt den transparenta verksamhetsplanen betalar alla de 4 städerna lika mycket för verksamheten, dvs. ca 78.000 Euro vardera för -09, trots att Amsterdam är ledande och störst av dem. Det innefattar allt av verksamhet, publikationer, evenemang, resor och del av administration, med 1 medarbetare för Amsterdam i Bryssel.

Barcelona

Ett sammanfattande intryck är att *staden* Barcelona inte profileras eller marknadsförs på ett utstickande sätt i Bryssel. Det är snarare Barcelona-regionen som gäller och ett mycket brett och starkt internationellt/ utomeuropeiskt engagemang hemmavid, ofta under begreppet solidaritet.

Barcelona, som huvudstad i Katalonien, delar ju värderingar om att få ett starkt regionalt självstyre med Scotland/Edinburgh (se i det följande), även om man har mer av detta jämfört med andra, men mer begränsat jämfört med de tyska delstaterna.

Kontoret i Bryssel är jämförelsevis litet, 1 chef och 2 medarbetare. Man skiljer inte gärna på vad man gör för ”provinsregionen” och vad man arbetar med för den allt mer dominerande storstaden Barcelona. Det betraktas i regel av andra Bryssel-kolleger inte heller som just ”stadens eget” Bryssel-kontor. Emellertid, som bekant, är ju begreppet ”the brand” Barcelona så starkt att man behöver inte specificera närmare.

Aktiviteter och EU-engagemang i Bryssel

Samtidigt är man en aktiv medlem i nätverket Eurocities, och använder även sitt Bryssel-kontor. Chefen vid Bryssel-kontoret deltog även i ett projekt ”Regions for Economic Change” för några år sedan tillsammans med bl a kollegan vid Amsterdams (”G4”)-kontor, på vägnar av regionen.

I Eurocities har staden i sig själv med viss hjälp av Brysselkontoret (oklart hur mycket) varit aktiv sedan början av den nätverksorganisationens tillkomst. Redan -89 var Barcelona värd för årsmötet under temat ”Ett städernas Europa”. Senare 2002 var man värd för samma årsmöte, nu med ännu fler medlemmar och deltagare, med rubriken ”Kultur som drivkraft för städer”. (Stockholm är värd för Eurocities årsmöte hösten -09).

Barcelonaregionen/Katalonien är också medlem i ERRIN - European Regions Research and Initiative Network - tillsammans med ett 70-tal regioner och deras Brysselkontor.

Man har även konsekvent medverkat vid de årliga ”Open Days” – ”European Week of Regions and Cities” i Bryssel - en minimässa och seminarieövning för städer och regioner. Dessa ”dagar” är ett initiativ sedan flera år från EU-kommissionen-DG Region- och EU:s regionkommitté. I början var det mer av ett evenemang för att marknadsföra idén om ett ”Regionernas Europa”. Senare har det blivit mer av en tyngdpunkt i investeringar och utveckling av städers ekonomi och sysselsättning. Tex finns numera i Regionkommitténs lokaler för evenemanget en träffpunkt som kallas ”Investors Café.”

Vid de senaste ”öppna dagarna” i oktober -08 var det övergripande temat ”Attraktiva städer - Strategier för att lyckas” – Regioner och städer i en värld av utmaningar”. Där deltog Barcelona, med hjälp av sitt kontor i en gruppering av andra städer: Stockholm, (-regionen), Dublin, Berlin, Sarajevo och Riga. Rubriken var ”Förebygga” brain drain ”och attrahera begåvningar: nyckelfaktorer för lokal/regional konkurrenskraft”.

Köpenhamn

Kort bakgrund

Köpenhamn stad har haft sitt eget kontor sedan början av 90-talet. Sedan mer än 1 år är det obemannat, dvs. inte formellt stängt men snarare som en ”brevlåda”. Sedan 1 år, är det i stället Region Själland dvs. hela grannön till Skåne, med Roskilde m fl halvstora städer - men utan Köpenhamn - som har ett kontor med förra Köpenhamnkontorets chef + 1 medarbetare som bemannar detsamma. Även Köpenhamnkontoret hade 2 personer. De har båda adresserna i det komplex som initierades av ”Hanse Office”, dvs. Nordtyskland till en början.

Köpenhamn deltar i Eurocities från hemmaplan och har en plats i styrelsen. Däremot har inte någon ledamot av EU:s regionkommittén från Köpenhamn service från ett kontor i Bryssel, vilket annars är en vanlig uppgift för ett flertal städers/regioners kontor. Samtidigt ska sägas att de nationella kommun- och regionförbunden i regel har samma uppgift.

Vissa erfarenheter från tiden sedan början av 90-talet och fram tills nyligen (-07)

En hel del av lobbying- och marknadsföringsaktiviteter har även innefattat den ekonomiska utvecklingen av Öresundsregionen, detta särskilt i samarbete med Malmö. Det mer organiserade externa marknadsföringssamarbetet av Öresund som ”en best location för företag och människor” hade sin kulmen i samband med öppnandet av Öresundsbron i början av seklet.

Vad gäller nyttan av och EU- närvaro/ bevakning via ett eget kontor i Bryssel för ekonomisk utveckling via inward investments/besöksnäring och samarbete med fanns det en strävan och utveckling mot att ha resurser för Business Development även via Bryssel-kontoret, men det avbröts i samband med avbemanningen av detsamma.

Vissa saker har gjorts i samarbete med *Copenhagen Capacity* (motsvarar delar av SBR). Emellertid var det mer av ad hoc-karaktär, det fanns ju bara 2 personer på plats i Bryssel och ibland kan det vara lätt att överskatta Bryssel som en plats med investeringsrådgivare och företag.

Vad gäller motsvarande ev. nytta av ett Brysselkontor för besöksindustrin har en del gjorts. *Copenhagen Capacity* och *Wonderful Copenhagen* har varit duktiga med ”branding” av staden. Det finns en stor potential för kongresser, årsmöten bland de tusentals bransch- eller sektoriella företag och organisationer som alla har någon slags representation i Bryssel.

En klar fördel – nästan en förutsättning – att lyckas ta hem kongresser, konferenser är att man har en dansk i en styrelse, eller någon med förankring i eller erfarenhet av Danmark (t ex familjemedlem, eller f d bosatt och arbetat i Köpenhamn). Motsvarande. gäller ibland även för företag/ investeringar.

Det senaste året : Copenhagen Plus

Under det senaste året har vidare ett antal privata och offentliga intressenter skapat ”*Copenhagen Plus*” i Bryssel, med samma lokalisering som det tidigare Köpenhamnkontoret, med en ansvarig på plats. Det är – hittills i alla fall - ett begränsat antal partners/ huvudmän i Köpenhamn-regionen med tyngdpunkt på yrkes- och vidareutbildning samt viss innovativ tillämpad forskning.

Copenhagen Plus syftar till att stödja samarbete mellan små och medelstora företag, utbildning, inkl yrkeshögskola och teknikcentra samt offentliga myndigheter. Copenhagen Plus deltar i ERRIN.

Framtiden

Staden är enligt i Bryssel verksamma danskar/köpenhamnare nu mycket engagerad av förberedelser inför *Klimat-toppmötet 2009*. Eftersom Köpenhamn har en tradition och ett rykte om sig att tidigare ha lyckats bra med "branding" av sin stad vill man fortsätta och återuppta det. (Jämför Stockholm – miljökonferensen 1972). Ett exempel på hur "branding" av staden är det begrepp som är bekant i alla EU-kretsar av skolutbildning, universitet och numera allt mer även "restructuring" i näringsliv och arbetsmarknad verksamma: *The Copenhagen Process*.

Ett mera aktuellt skäl för att Köpenhamn vill och behöver förbättra sin "image" är de krångliga och svåra restriktioner som införts för icke EU-medborgare att besöka landet, som turister eller affärsmän erfar, med tidsödande och betraktade som ovälkommande visumförfaranden. Det nämns ofta att detta, jämte en "tuffare hållning" mot muslimer även försämrat bilden av Danmark – och Köpenhamn - hos andra EU-länder .

Edinburgh

Bakgrund

Edinburgh har en ledande roll i ett uppenbarligen mycket starkt "kollektiv" med 13 andra städer, utan att ha ett eget Bryssel-kontor för staden. Redan sedan 1992 har man en samarbetsorganisation, "East of Scotland European Consortium" (ESEC). Styrelsen består av en förtroendevald från varje kommun, dock inte f n Edinburgh som ordförande.

Denna samarbetsanda kan uppenbarligen också förklaras av de skotska självständighetssträvandena, vilka ju har gett vissa resultat för dem, inte bara som en region, utan mer och mer med målet att vara en egen stat. (Se föregående om regionala politiska strävanden: Belgien /Bryssel-Flandern, Spanien/Barcelona-Katalonien, men även Baskien. I det tyska fallet har man ju redan en stor del i "Länder" varav Hamburg–Hansestad är en av dem, med mer av eget inflytande och makt regionalt men även "veto", mot förbundsregeringen/förbundsdagen i vissa frågor).

Skottarna har samlats i ett redan legendariskt och aktivt "Scotland House", Place Schumann, tvärs över rondellen till EU-kommissionärens byggnad och andra EU- institutioner. Samtidigt har ESEC ett eget kontor där, även om man utåt ofta uppträder gemensamt under namnet "Scotland Europe".

Edinburgh i EU/Bryssel

Det hindrar inte att Edinburgh - liksom de övriga städerna – har sina mer egna prioriteringar. I de fallen kommer ofta initiativen och ansvarstagandet från hemmabasen - staden Edinburgh. Hela denna region har varit - och är - mycket aktiv i de allra flesta politikområden, med prioritet för där man kan hitta EU-pengar. Detta har man lyckats väl med. Därtill är man aktiv i olika europeiska nätverks - eller kollegiala organisationer. "Scotland Europe" är med i ERRIN och staden Edinburgh är en aktiv medlem i Eurocities.

Edinburgh, med assistans av det regionala Bryssel-kontoret, har varit särskilt aktivt inom transport-planering, urban regeneration som "waterfront områden", ICT-services. Därtill har

projekt för att uppmuntra mer av medborgarinflytande via EU:s fonder varit betydelsefulla, liksom en rad av projekt för ökad lokal sysselsättning med privata partners, bl a utbildnings- och vidareutbildningsprojekt.

Med tiden (särskilt efter EU 27) har ju det egna engelska språket alltmer underlättat lobbying- och ansökaraktiviteter på plats i Bryssel. Man har som ett mål att än mer utveckla partnerskap med andra Europeiska större städer för gemensamma projekt. I Edinburgh har allt större uppmärksamhet riktats mot FoU-projekt med hjälp av EU:s 7:e ramprogram.

Edinburghs egna kostnader för Bryssel-kontoret är modesta. Enligt den officiella budgeten är de totala kostnaderna 114 t pund, dvs. ca 1, 5 Mkr för hela regionen. Ingen uppgift har lämnats om Edinburghs del av det.

Hamburg

Hamburg är en av 2 parter (HH=Hansestadt Hamburg) som delar ett gemensamt Bryssel-EU-kontor, ”Hanse Office”, tillsammans med Schleswig-Holstein (=SH). Där finns ett 10-tal medarbetare, men ingen formell uppdelning mellan dem, för att uttryckligen bevaka det ena eller andra. Man delar ansvar, kostnader och personal från en 50-50 princip. Vissa politiska bevakningsområden är gemensamma, såsom ”Maritime policy”/ kust-och havsfrågor. Andra intressen är bara av relevans för ett av de bägge Förbundsländerna. Jordbruk, t ex, är inte alls intressant för Hamburg till skillnad från SH-regionen, liksom bevakning av regionala utvecklingsfonder och deras pengar. Alla frågor om hamnar och annan transportlogistik är ett naturligt intresse för jättehamnstad Hamburg. Självbilden av Hamburg är att även om Hamburg är en storstad är den ganska liten i ett EU-perspektiv. Därför kan samarbetet ge synergieffekter vad gäller medarbetare och förstärka möjligheterna att bredare täcka relevant EU-utveckling.

Det är ju mycket speciellt: att vara bland de närmare 20 tyska ”Länder” med en för Sveriges regioner helt ojämförbar vidsträckt självständighet inkl viss egen lagstiftningsmakt.

Bakgrund och utveckling

”Hanse Office“ bildades redan för drygt 20 år sedan. Huvudinriktningen att spela en huvudroll i Östersjöområdet tog extra fart direkt efter ”die Wende“/murens fall -89. Det har inneburit en rad av samarbets- och utvecklingsprojekt med andra regioner i Östersjöområdet, inte minst EU-finansierade Interreg- projekt m m. Bland svenska partners har naturligen ”grannregionen” Sydsverige /Sydsam och dess Bryssel-kontor varit en framträdande samarbetspartner, som dessutom suttit i samma hus, liksom Köpenhamn, och numera Själlands kontor (se i det föregående). ”Hanse Office” har varit och är en hyresvärd för andra regioner runt Östersjön, inkl Norrbotten Västerbottens Bryssel-kontor.

Om arbetets inriktning numera vad gäller mer Hamburg-relaterade aktiviteter kvarstår intresset att i en bredare och politisk mening profilera sig i Östersjöområdet. Även Hamburg, liksom flera svenska regioner, har ju erfarit att de senaste EU-medlemmarna runt Östersjön, Polen och de tre baltiska staterna, sedan deras EU-medlemskap 2004, har vidgat sina vyer över Europa längre än till sina närmaste ”generösa“ grannar vad gäller samarbets-partners och projekt.

Om näringslivsaktiviteter

Vad gäller samarbete med och engagemang för Hamburgs Näringslivsbolag ställer man upp från Brysselkontoret när det efterfrågas, men det är inte alltför ofta (motsvarande gäller för SH). Emellertid har Hamburg Tourism skickat ner medarbetare till Bryssel-kontoret för en tid av 6 månader för att lära känna EU-förhållanden och knyta nyttiga kontakter på plats. Man har även haft ett par medarbetare vid forskningsinstitut där hemma som tillbringat 6 månader vid "Hanse Office" för att på plats närmare penetrera finansieringsmöjligheter på EU-nivån.

Varken Hamburg (eller Schleswig-Holsteins största städer Kiel och Lübeck) är medlemmar i det europeiska nätverket Eurocities, till skillnad från övriga städer som behandlas i rapporten, samt bl.a. Berlin, Bonn, Bremen, Frankfurt, Köln och andra större städer i Tyskland. Hamburg/Hanse Office är inte heller medlemmar av ERRIN. "Konsortiet" Hanse-Office har även representation i S:t Petersburg.

När man ser och hör hur "Hanse Office" arbetar och marknadsför sin stad (+Schleswig Holstein) ger det även associationer till en i viss mening beskickning/ambassad. Det är en hel del diplomatiska kontakter och plikter med andra medlemsstater, kulturella evenemang etc.

Frédérique Boucher-Hedenström, Bryssel, januari 2009